

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 22.12.2003
COM(2003) 800 τελικό

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Επανεξέταση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Εισαγωγή.....	3
1.1.	Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος.....	3
1.2.	Στόχοι και αντικείμενο της επανεξέτασης	3
2.	Υλικό στο οποίο βασίστηκε η παρουσία επανεξέταση	4
3.	πλαίσιο της επανεξέτασης	4
3.1.	Αποκεντρωμένοι οργανισμοί της Κοινότητας	4
3.2.	Προσδοκίες από τον ΕΕΑ	5
3.3.	Το νομικό πλαίσιο του Οργανισμού	6
4.	Αξιολόγηση των καθηκόντων και της προόδου σε συνάρτηση με την περιβαλλοντική πολιτική της κοινότητας.....	7
4.1.	Εισαγωγή.....	7
4.2.	Πώς ερμηνεύθηκε η αποστολή του Οργανισμού;.....	7
4.3.	Οι πόροι του Οργανισμού ήσαν επαρκείς;.....	8
4.4.	Το έργο του ΕΟΠ ήταν συναφές με την πολιτική;.....	10
4.5.	Ποια στάδια του κύκλου της πολιτικής εξυπηρετήθηκαν καλύτερα;	11
4.6.	Πώς εξελίχθηκαν οι σχέσεις με άλλους κοινοτικούς και διεθνείς οργανισμούς;	12
4.7.	Η αυτονομία του ΕΟΠ διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο;	13
4.8.	Η συνεργασία με χώρες εκτός ΕΕ προσέδωσε προστιθέμενη αξία;	14
4.9.	Το "εσωτερικό" δίκτυο ήταν αποτελεσματικό;.....	16
4.10.	Τα διοικητικά όργανα λειτούργησαν ικανοποιητικά;	17
4.11.	Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες του Οργανισμού ήσαν ικανοποιητικά;	19
4.12.	Ποιες θα είναι οι μελλοντικές προκλήσεις για τον ΕΟΠ;.....	21
4.13.	Ενδείκνυται να τροποποιηθεί ο κανονισμός;	22
5.	Πορίσματα.....	23

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος

Στις 6 Νοεμβρίου, συμπληρώθηκε μία δεκαετία από την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος. Παρόλο που ο κανονισμός για την ίδρυση του Οργανισμού¹ εκδόθηκε το 1990, η απόφαση σχετικά με την έδρα του ελήφθη μόλις το 1993 και η λειτουργία του άρχισε το επόμενο έτος. Από τότε, ο ΕΟΠ εξελίχθηκε σε έναν ώριμο οργανισμό με αναγνωρισμένη θέση στην ευρωπαϊκή σκηνή.

Η διακηρυγμένη αποστολή του ΕΟΠ είναι «να υποστηρίξει την αειφόρο ανάπτυξη και να συμβάλει στην επίτευξη σημαντικής και μετρήσιμης βελτίωσης της κατάστασης του περιβάλλοντος της Ευρώπης με την έγκαιρη παροχή στοχοθετημένων, κατάλληλων και αξιόπιστων πληροφοριών στους πολιτικούς ιθύνοντες και στο ευρύ κοινό».

Ο ΕΟΠ λειτουργεί σήμερα με ετήσιο προϋπολογισμό περίπου 28 εκατ. ευρώ, ενώ το 2002 απασχολούσε 95 άτομα, από τα οποία 37 ήσαν υπάλληλοι της κατηγορίας Α. Οι κυριότεροι χρήστες των πληροφοριών που παρέχει είναι κατά παράδοση η Επιτροπή και, σε πολύ μικρότερο βαθμό, τα άλλα θεσμικά όργανα, τα κράτη μέλη και το ευρύ κοινό. Τελευταία όμως, η αναλογία των τριών τελευταίων ομάδων χρηστών αυξάνεται σταθερά.

1.2. Στόχοι και αντικείμενο της επανεξέτασης

Η παρούσα έκθεση επιβάλλεται από το άρθρο 20 παράγραφος 2 του κανονισμού για την ίδρυση του ΕΟΠ:

Το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2003 και βάσει έκθεσης της Επιτροπής, το Συμβούλιο επανεξετάζει την πρόοδο και τα καθήκοντα του Οργανισμού σε συνάρτηση με τη γενική περιβαλλοντική πολιτική της Κοινότητας.

Στην παρούσα έκθεση γίνεται ανασκόπηση της συμβολής του Οργανισμού στην περιβαλλοντική πολιτική της Κοινότητας από το 1994, όταν στάθηκε δυνατόν να αρχίσει η λειτουργία του, αφού αποφασίστηκε ο τρόπος εγκατάστασής του, μέχρι το 2003. Διατυπώνονται επίσης συστάσεις για τον ΕΟΠ, καθώς και για τα βασικά μέρη που μετέχουν σ' αυτόν και τους εταίρους του με σκοπό να βελτιωθεί η συμβολή του Οργανισμού στην κοινοτική πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος.

Η έκθεση επικεντρώνεται σε στρατηγικά και θεσμικά ζητήματα και όχι στην εσωτερική λειτουργία του ΕΟΠ. Η τελευταία αποτέλεσε το αντικείμενο μελέτης αξιολόγησης, την οποία ανέθεσε ο ίδιος ο ΕΟΠ κατ' εφαρμογή του άρθρου 20 παράγραφος 1 του ιδρυτικού κανονισμού και η οποία εκπονήθηκε το 2000, πραγματευόμενη ειδικότερα τις επιδόσεις και την απόδοσή του οργανισμού. Ζητείται από το Συμβούλιο να εγκρίνει τα πορίσματα της παρούσας έκθεσης και τις συστάσεις που διατυπώνονται σ' αυτήν.

¹ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1210/1990, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 933/1999.

2. ΥΛΙΚΟ ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΒΑΣΙΣΤΗΚΕ Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ

Κατά τη σύνταξη της παρούσας έκθεσης χρησιμοποιήθηκαν πολλές πηγές. Κατ' αρχήν, η προαναφερόμενη αξιολόγηση του 2000, η οποία συνίστατο κυρίως σε εκτενέστατη και διεξοδικότατη επισκόπηση του εσωτερικού προγραμματισμού, των διοικητικών, οικονομικών και διαχειριστικών παραμέτρων και των παραμέτρων "μάρκετινγκ". Η αξιολόγηση αυτή οδήγησε σε μια σειρά αλλαγές στο εσωτερικό του ΕΟΠ και σε αισθητή πράγματι βελτίωση στα πεδία που εξετάστηκαν. Ορισμένα από τα πορίσματα και τις συστάσεις αυτής της πρώτης αξιολόγησης εξακολουθούν να είναι χρήσιμα στο πλαίσιο της παρούσας επανεξέτασης και συμπεριελήφθησαν στην παρούσα έκθεση.

Το κύριο υλικό για την παρούσα έκθεση προήλθε από μια κοινή μελέτη του Ιδρύματος Ευρωπαϊκής Περιβαλλοντικής Πολιτικής και του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Δημόσιας Διοίκησης (IEEP/IEPA). Η μελέτη αυτή εκπονήθηκε στο διάστημα από 1ης Μαρτίου έως 31 Αυγούστου 2003 βάσει σύμβασης με την Επιτροπή. Το πλήρες κείμενο της εν λόγω μελέτης διατίθεται στο δικτυακό τόπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής². Τα IEEP/IEPA πραγματοποίησαν πολυάριθμες συνεντεύξεις με μέλη του προσωπικού και χρήστες του ΕΟΠ, καθώς και με άλλα συμμετέχοντα μέρη και εμπειρογνώμονες. Την καθοδήγηση της μελέτης είχε αναλάβει διευθύνουσα επιτροπή, αποτελούμενη από αντιπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του ΕΟΠ, των θεματικών κέντρων και των εθνικών κομβικών σημείων του ΕΟΠ υπό την προεδρία του Καθηγητή Bedrich Moldan, προέδρου της επιστημονικής επιτροπής του ΕΟΠ.

Άλλες συνεισφορές στην παρούσα έκθεση ήσαν η πιο πρόσφατη αξιολόγηση των ευρωπαϊκών θεματικών κέντρων που καθοδηγεί ο ΕΟΠ (βλ. σημείο 4.9), η οποία περατώθηκε τον Ιούλιο του 2003, και η εκτενής προπαρασκευή του επόμενου πολυετούς προγράμματος εργασιών του ΕΟΠ (2004-2008).

Ο προβληματισμός για το μέλλον του Οργανισμού πρέπει επίσης να ενταχθεί στο ευρύτερο πλαίσιο της υπό εξέλιξη συζήτησης σχετικά με τους αποκεντρωμένους οργανισμούς της Κοινότητας, την οποία τροφοδότησαν κυρίως ο προβληματισμός για την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση³ και ο μέχρι σήμερα πολλαπλασιασμός των οργανισμών αυτού του είδους.

Τέλος, ο νέος δημοσιονομικός κανονισμός της Κοινότητας έχει επιπτώσεις στους οργανισμούς οι οποίες έχουν σημασία για την παρούσα επανεξέταση.

3. ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗΣ

3.1. Αποκεντρωμένοι οργανισμοί της Κοινότητας

Δυνάμει του πρώτου πυλώνα της Συνθήκης, η Κοινότητα διαθέτει σήμερα 15 αποκεντρωμένους οργανισμούς. Όπως τονίζεται στη Λευκή Βίβλο για την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση, οι υφιστάμενοι και οι προγραμματιζόμενοι οργανισμοί χαρακτηρίζονται από την απουσία πλαισίου αναφοράς, στο οποίο κάθε οργανισμός θα προσαρμόζεται ανάλογα με τις ανάγκες του. Το κίνητρο για την απόφαση

² <http://europa.eu.int/comm/environment/pubs/eea.htm>

³ Ευρωπαϊκή διακυβέρνηση - Μία Λευκή Βίβλος, COM (2001) 428 (τελικό) της 25.7.2001

ίδρυσης κάθε οργανισμού ήταν η ανάγκη ανταπόκρισης στις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούσαν τη συγκεκριμένη στιγμή, κανόνας του οποίου δεν αποτελεί εξαίρεση ο ΕΟΠ.

Μετά τη δημοσίευση της Λευκής Βίβλου, η Επιτροπή κατάρτισε σαφές πλαίσιο για τους εκτελεστικούς οργανισμούς. Το σχετικό νομοθέτημα ορίζει, μεταξύ άλλων, κριτήρια για την ίδρυση οργανισμών αυτού του είδους, τυπικά καθήκοντα και κοινές οργανωτικές παραμέτρους. Για τους ρυθμιστικούς οργανισμούς έχει αρχίσει συζήτηση⁴.

Ωστόσο, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, όπως επίσης το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (EMCDDA), ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU-OHSA) και το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο των φαινομένων Ρατσισμού και Ξενοφοβίας (EUMC), δεν είναι ούτε ρυθμιστικός ούτε εκτελεστικός οργανισμός. Ανήκει περισσότερο σε μια κατηγορία που μπορεί να ονομαστεί «οργανισμοί πληροφόρησης». Εκτός από το Γραφείο Εναρμόνισης στην Εσωτερική Αγορά (OHIM) και το Κοινοτικό Γραφείο Φυτικών Ποικιλιών (CPVO), όλοι οι άλλοι οργανισμοί καλύπτονται από τον κανονισμό πλαίσιο για τους κοινοτικούς οργανισμούς του άρθρου 185⁵, ο οποίος παρέχει ένα γενικό πλαίσιο, εστιαζόμενος όμως σε δημοσιονομικά θέματα. Όσον αφορά άλλες, πολυθεματικές πτυχές, δεν υπάρχει προς το παρόν γενικό πλαίσιο για το συγκεκριμένο τύπο οργανισμού ούτε έχει προσδιοριστεί σαφώς αν η ομάδα είναι αρκετά ομοιογενής, ώστε να δικαιολογείται η θέσπιση πλαισίου. Αυτό δυσχεραίνει περισσότερο την παραπομπή σε συγκεκριμένη πηγή ως αφετηρία της παρούσας επανεξέτασης.

3.2. Προσδοκίες από τον ΕΕΑ

Παρόλα αυτά, είναι δυνατόν να εντοπιστούν οι προσδοκίες που συνόδευσαν τον ΕΟΠ όταν σχεδιάστηκε. Μολονότι, όπως προαναφέρθηκε, η ίδρυση των διαφόρων οργανισμών υπαγορεύθηκε από διαφορετικούς λόγους, σε μετα-αξιολόγηση των οργανισμών της Κοινότητας⁶ διαπιστώθηκε η ακόλουθη επαναλαμβανόμενη αιτιολόγηση της ίδρυσής τους⁷, η οποία ισχύει και για τον ΕΟΠ:

- *Μεγαλύτερη ανεξαρτησία και προβολή.* Θεωρήθηκε ότι μια φωνή ανεξάρτητη από οποιοδήποτε θεσμικό όργανο της Κοινότητας θα αποτελούσε πιο αξιόπιστη πηγή πληροφοριών για το περιβάλλον.
- *Ικανότητα συγκέντρωσης ειδικευμένου προσωπικού και απόκτησης της συνακόλουθης εμπειρογνωμοσύνης.* Πριν από την ίδρυση του Οργανισμού, η κατάσταση και η ποιότητα των δεδομένων για το περιβάλλον ήταν, στην

⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 58/2003 του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 2002, ΕΕ L 11 της 16/1/2003 (εκτελεστικοί οργανισμοί) και ανακοίνωση της Επιτροπής COM(2002) 718 τελικό (ρυθμιστικοί οργανισμοί)

⁵ Κανονισμός 2343/2002 της 23ης Δεκεμβρίου 2002, ΕΕ L 357 της 31/12/2002, σ. 72

⁶ Μετα-αξιολόγηση του συστήματος οργανισμών της Κοινότητας, Γενική Διεύθυνση Προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 15 Σεπτεμβρίου 2003, http://europa.eu.int/comm/budget/evaluation/pdf/meta-evaluation_agencies.pdf

⁷ Από την ίδια μετα-αξιολόγηση προέκυψε ότι τα πλεονεκτήματα αυτά πρέπει να σταθμίζονται με την απώλεια (ή τη συνεχιζόμενη έλλειψη) εσωτερικής εμπειρογνωμοσύνης της Επιτροπής, τον πιθανό κίνδυνο διχασμού μεταξύ της Επιτροπής και των οργανισμών και με την πιθανή απώλεια του ελέγχου στο είδος και στην επιλογή του χρόνου παραγωγής των προϊόντων των οργανισμών.

καλύτερη περίπτωση, άνιση. Η Επιτροπή δραστηριοποιήθηκε τη δεκαετία του 1980 για να αντιμετωπίσει την κατάσταση, αλλά κρίθηκε ότι αυτή θα μπορούσε να βελτιωθεί ταχύτερα με τη λειτουργία εξειδικευμένου οργανισμού.

- *Μεγαλύτερη ευχέρεια τακτικών επαφών και σύνδεσης με τα συμμετέχοντα μέρη.* Στην περίπτωση του ΕΟΠ, η παράμετρος αυτή ερμηνεύθηκε ως ανάγκη στενότερης συνεργασίας και σύνδεσης με την "κοινωνία της περιβαλλοντικής πληροφόρησης" της Ευρώπης, δηλ. με τους συναφείς οργανισμούς των κρατών μελών και των υπό ένταξη και υποψήφιων προς ένταξη χωρών, συγκεκριμένα μέσω του ευρωπαϊκού δικτύου πληροφοριών και παρατηρήσεων σχετικά με το περιβάλλον (EIONET). Έγινε επίσης αντιληπτή ως ανάγκη δημιουργίας, από κοινού με τους διάφορους εταίρους στο εσωτερικό της Επιτροπής και σε άλλους διεθνείς οργανισμούς (ΟΟΣΑ, Διεθνής Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας, Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον UNEP), μιας συνεκτικότερης υποδομής για τη διαχείριση των δεδομένων που αφορούν το περιβάλλον στο σύνολο της Κοινότητας.

Σε πιο πρακτικό επίπεδο, οι προσδοκίες από τον ΕΟΠ διατυπώθηκαν στη διακήρυξη αποστολής του ως η «...έγκαιρη παροχή στοχοθετημένων, κατάλληλων και αξιόπιστων πληροφοριών στους πολιτικούς θύνοντες και στο ευρύ κοινό».

Στο 6^ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον επισημαίνεται ότι η μελλοντική περιβαλλοντική πολιτική πρέπει να στηρίζεται ολοένα περισσότερο σε βαθιά κατανόηση της κατάστασης του περιβάλλοντος και των τάσεών της. Τονίζεται επίσης η σημασία της αξιολόγησης των πολιτικών, τόσο εκ των προτέρων όσο και εκ των υστέρων. Αυτό καθιστά ολοένα πιο σημαντικό να εξασφαλιστεί η πλήρης αξιοποίηση του δυναμικού υποστήριξης που διαθέτει ο ΕΟΠ. Υποδεικνύει επίσης έναν πιθανώς διαφορετικό, ευρύτερο ρόλο για τον ΕΟΠ.

3.3. Το νομικό πλαίσιο του Οργανισμού

Το βασικό νομικό πλαίσιο συνίσταται στον κανονισμό για την ίδρυση του Οργανισμού, ο οποίος εκδόθηκε το 1990 και τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 933/1999. Οι κυριότερες τροποποιήσεις ήσαν η εισαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης ως πλαισίου στο οποίο θα πρέπει να εντάσσεται το περιβαλλοντικό έργο του ΕΟΠ, ο λεπτομερέστερος καθορισμός των καθηκόντων του, η μεγαλύτερη έμφαση στην ανάγκη συντονισμού των δραστηριοτήτων του με τις αντίστοιχες ομοειδών οργανισμών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που λειτουργούν σε τρίτες χώρες και, τέλος, η θεσμοθέτηση του προεδρείου. Η τροποποίηση του 1999 ορίζει επίσης στο αιτιολογικό ότι οι μελλοντικές μελέτες για τις επιδόσεις και τα καθήκοντα του Οργανισμού θα πρέπει να συμπίπτουν με τον πενταετή κύκλο του πολυετούς προγράμματος εργασιών του. Η παρούσα έκθεση θα μπορούσε επομένως να θεωρηθεί ως η πρώτη της σειράς των ανωτέρω μελετών. Με την τροποποίηση του 1999 απαλείφθηκε η υποχρέωση περιοδικής επανεξέτασης του κανονισμού.

Στο πλαίσιο της θέσπισης νέου δημοσιονομικού κανονισμού⁸, επήλθαν αλλαγές στους ιδρυτικούς κανονισμούς του ΕΟΠ και των άλλων οργανισμών το 2003. Οι αλλαγές αυτές αφορούν την ευθύνη του εσωτερικού ελεγκτή της Επιτροπής για τον προϋπολογισμό των οργανισμών, τους λογιστικούς κανόνες που ισχύουν για τους οργανισμούς, καθώς και την ευθύνη για την απαλλαγή ως προς την εκτέλεση του προϋπολογισμού και για τον πίνακα προσωπικού. Ταυτόχρονα, προτάθηκαν δύο επιπλέον αλλαγές που δεν σχετίζονται απόλυτα με το δημοσιονομικό κανονισμό: μεγαλύτερη πρόσβαση στα έγγραφα και διασαφήνιση της διαδικασίας διορισμού των διευθυντών των οργανισμών⁹. Οι τελευταίες, ωστόσο, δεν συμπεριελήφθησαν στην πρόσφατη τροποποίηση του βασικού κανονισμού για την ίδρυση του Οργανισμού, αλλά η Επιτροπή προτείνει να τις ενσωματώσει στην επόμενη τροποποίησή του.

4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

4.1. Εισαγωγή

Οι επικεφαλίδες αυτού του κεφαλαίου αντιστοιχούν στα βασικά ερωτήματα που η Επιτροπή ζήτησε να απαντηθούν με την ανεξάρτητη μελέτη της οποίας την εκπόνηση ανέθεσε προκειμένου να επανεξεταστούν η πρόοδος και τα καθήκοντα του ΕΟΠ σε συνάρτηση με τη γενική πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος: καταλληλότητα της αποστολής του Οργανισμού και επάρκεια των πόρων του, συνάφεια και επικέντρωση του έργου του ως προς την πολιτική, συνεργασία με τους οργανισμούς εταίρους, αναγκαίος βαθμός αυτονομίας, συνεργασία με χώρες εκτός της ΕΕ, δίκτυο μόνιμων συνεργατών, διοικητικά όργανα, προϊόντα και υπηρεσίες, μελλοντικές προκλήσεις.

4.2. Πώς ερμηνεύθηκε η αποστολή του Οργανισμού;

Η αποστολή του Οργανισμού, όπως διατυπώνεται στα άρθρα 2 (καθήκοντα) και 3 (πεδία δραστηριότητας) του ιδρυτικού του κανονισμού, είναι ευρύτατη. Καλύπτει όλα σχεδόν τα περιβαλλοντικά θεματικά πεδία, καθώς και ένα φάσμα χρηστών που εκτείνεται από τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας μέχρι το ευρύ κοινό. Προβλέπεται η παροχή υποστήριξης από τον Οργανισμό σε όλα σχεδόν τα στάδια του κύκλου της άσκησης πολιτικής και για κάθε πτυχή της διαδικασίας διαχείρισης πληροφοριών.

Η ευρεία αποστολή ήταν αναγκαία, δεδομένου ότι έπρεπε να καλύπτει ένα πολιτικό πρόγραμμα που εξελίχθηκε σημαντικά με την άροδο του χρόνου. Από την άλλη πλευρά, όμως, το τεράστιο φάσμα καθηκόντων και πεδίων δραστηριότητας ανέβασε τον πήχη των προσδοκιών σε σημείο ώστε να μην είναι δυνατόν να εκπληρωθούν πάντοτε, ανεξάρτητα από το ζήτημα της επάρκειας των πόρων που τέθηκαν στη διάθεση του ΕΟΠ. Στην πράξη, επομένως, η οριζόμενη από τις νομοθετικές διατάξεις αποστολή του ΕΟΠ χρειάστηκε να ερμηνευθεί και να ιεραρχηθεί, ώστε να μετατραπεί σε πρακτικό πρόγραμμα προτεραιοτήτων και δραστηριοτήτων.

⁸ Κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1605/2002 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2002, για τη θέσπιση του δημοσιονομικού κανονισμού που εφαρμόζεται στο γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ΟJ L 24 της 16/09/2002 και κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 2342/2002 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 2002, για τη θέσπιση των κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1605/2002 του Συμβουλίου, ΟJ L 357 of 31/12/2002.

⁹ Πρόταση της Επιτροπής COM(2002) 406 τελικό

Ενώ τα πρώτα έτη της λειτουργίας υπήρξε κατά διαστήματα διάσταση απόψεων, ιδίως μεταξύ της Επιτροπής και του ΕΟΠ, όσον αφορά τις ανωτέρω προτεραιότητες και δραστηριότητες, τώρα πλέον υπάρχει αρκετά σαφής εκατέρωθεν κατανόηση των καθηκόντων της κάθε πλευράς, παρότι εξακολουθούν να σημειώνονται περιστασιακές διαφωνίες.

Κατά την μέχρι σήμερα εκτέλεση της αποστολής του, ο ΕΟΠ ανταποκρίθηκε στις περισσότερες προσδοκίες. Εν τούτοις, ορισμένα πεδία δεν "εξυπηρετήθηκαν" επαρκώς ή και καθόλου. Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές σε δύο από τα πεδία που απαριθμούνται ρητά στο άρθρο 3 παράγραφος 2 ως πεδία προτεραιότητας: την ηχορύπανση και τις χημικές ουσίες.

Λαμβάνοντας υπόψη την περιορισμένη αύξηση των πόρων που διατίθενται στον Οργανισμό, ο ίδιος και οι χρήστες του θα πρέπει να παραδεχθούν ότι ορισμένα πεδία απλώς δεν καλύπτονται. Σε αντίθετη περίπτωση, υπάρχει σαφής κίνδυνος κατακερματισμού των πόρων σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μην είναι πλέον εγγυημένο ένα ελάχιστο επίπεδο εμπειρογνωμοσύνης και ποιότητας.

Η ανάγκη διασαφήνισης των προσδοκιών και των προτεραιοτήτων της υποστήριξης διαπιστώνεται σε όλους τους οργανισμούς, όπως και η ανάγκη σύσφιγξης των δεσμών μεταξύ των Υπηρεσιών της Επιτροπής και των οργανισμών και υιοθέτησης μιας προσέγγισης στραμμένης περισσότερο προς τους χρήστες ή "πελάτες".

Συστάσεις:

- Στην επόμενη αναθεώρηση του κανονισμού, η περιγραφή των καθηκόντων και των προτεραιοτήτων θα πρέπει να διασαφηνιστεί και να εστιαστεί με τρόπο ώστε η αποστολή του ΕΟΠ να παραμείνει ευέλικτη και συνδεδεμένη με την περιβαλλοντική πολιτική της Κοινότητας και, ταυτόχρονα, ρεαλιστικά εφικτή.
- Μέχρι να τροποποιηθεί ο κανονισμός, ο ΕΟΠ θα πρέπει να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να ευθυγραμμίσει περισσότερο το μακροπρόθεσμο προγραμματισμό του με τους βασικούς χρήστες του, ιδίως την Επιτροπή.

4.3. Οι πόροι του Οργανισμού ήσαν επαρκείς;

Στο διάστημα που μεσολάβησε από την έναρξη της λειτουργίας του, το προσωπικό του ΕΟΠ αυξήθηκε σε 95 άτομα (2002) και ο ετήσιος προϋπολογισμός του σε 27,6 εκατ. ευρώ. Αν εξαιρεθεί η μεγάλη αύξηση των πρώτων ετών, ο προϋπολογισμός του ΕΟΠ αυξήθηκε οριακά και ανάλογα προς τους προϋπολογισμούς των άλλων οργανισμών της Κοινότητας. Ο ΕΟΠ χρηματοδοτείται κυρίως με επιδότηση από την Κοινότητα (ύψους 19,3 εκατ. ευρώ το 2002). Μια άλλη σημαντική πηγή εσόδων είναι οι εισφορές των μελών του ΕΟΠ που δεν είναι κράτη μέλη της ΕΕ (2,3 εκατ. ευρώ το 2002 και υπολογίζεται ότι θα αυξηθούν σε 5,8 εκατ. ευρώ το 2003). Μετά την 1^η Μαΐου 2004, οι εισφορές μέλους των 10 υπό ένταξη χωρών θα ενσωματωθούν στην κοινοτική επιδότηση.

Σημαντικό μέρος της εμπειρογνωμοσύνης του ΕΟΠ βρίσκεται στα ευρωπαϊκά θεματικά κέντρα του (ETC – βλ. σημείο 4.9). Οι δαπάνες λειτουργίας και προσωπικού των ETC καλύπτονται από τον ΕΟΠ, αλλά τα κέντρα αυτά χρηματοδοτούνται επίσης από τις χώρες υποδοχής τους με ποσά που υπολογίζεται ότι αντιπροσωπεύουν το 25% του συνολικού προϋπολογισμού τους.

Αν ληφθεί υπόψη η ευρύτατη αποστολή του ΕΟΠ, όπως αναφέρεται στο σημείο 4.2, δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι ο προϋπολογισμός και το προσωπικό του δεν αρκούν για να διεκπεραιώσει όλες τις αιτήσεις υποστήριξης που δέχεται. Η πίεση στους πόρους ήταν αισθητή από τη γένεση του Οργανισμού, περισσότερο όμως τα πρώτα έτη, όταν το χάσμα ανάμεσα στους φιλόδοξους στόχους του και στα προϊόντα και τις υπηρεσίες που μπορούσε πράγματι να παρέχει ήταν μεγαλύτερο απ' ότι σήμερα. Η πίεση στους πόρους είχε ως αποτέλεσμα μια υγιή διαδικασία καθορισμού προτεραιοτήτων στον ΕΟΠ, στο διοικητικό του συμβούλιο και μεταξύ των χρηστών του. Η υποστήριξη που ζητείται από τον ΕΟΠ παραμένει ωστόσο μεγαλύτερη από αυτήν που μπορεί να παράσχει.

Με εξαίρεση τους οργανισμούς ΟΗΜ και CPVO, των οποίων οι βασικές δραστηριότητες χρηματοδοτούνται με την είσπραξη τελών και όχι από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, η Επιτροπή τηρεί για όλους τους οργανισμούς την αρχή σύμφωνα με την οποία οι δραστηριότητές τους που εμπίπτουν στη νομοθετικά κατοχυρωμένη αρμοδιότητά τους πρέπει να χρηματοδοτούνται με επιδότηση από την Κοινότητα, ώστε να μην διακυβεύεται η εξουσία των αρμόδιων για τον προϋπολογισμό Αρχών. Μόνες εξαιρέσεις είναι οι δραστηριότητες πιο διαρθρωτικού χαρακτήρα που σχετίζονται με τη διεύρυνση, οι ειδικές δραστηριότητες τις οποίες ζητά η Επιτροπή και άλλες δραστηριότητες για τις οποίες συμφωνούν ρητά οι αρμόδιες για τον προϋπολογισμό Αρχές. Αντιστρόφως, σύμφωνα με την ανωτέρω αρχή, οι υπηρεσίες της Επιτροπής δεν επιτρέπεται να αναθέτουν σε τρίτους εργασίες που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα ενός των οργανισμών¹⁰. Στην πράξη, αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές αποδείχθηκαν δύσκολες στην εφαρμογή τους και επιδεκτικές διαφορετικών ερμηνειών, εξαιτίας της πολύ γενικής περιγραφής των αρμοδιοτήτων, εν προκειμένω του ΕΟΠ. Ο περιορισμός που έχει επιβληθεί στη διάθεση πρόσθετων πόρων στον ΕΟΠ οδήγησε σε ορισμένες περιπτώσεις σε κάτω του αρίστου λύσεις, π.χ. ανάθεση σε τρίτους εργασιών για τις οποίες ο ΕΟΠ διέθετε πραγματικά την καλύτερη εμπειρογνωμοσύνη.

Για ορισμένα προϊόντα και υπηρεσίες του ΕΟΠ, η χρηματοδότηση επιπλέον της κοινοτικής επιδότησης ήταν απαραίτητη. Έγινε χρήση των προαναφερόμενων εξαιρέσεων για εργασίες σχετικές με την ανάπτυξη του δικτύου EIONET ενόψει της διεύρυνσης, τη διαδικασία "Περιβάλλον για την Ευρώπη"¹¹ και την ένταξη της περιβαλλοντικής διάστασης σε άλλους τομείς πολιτικής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της χρήσης αποτελούν οι τρεις εκθέσεις που εκπονήθηκαν για τη διαδικασία "Περιβάλλον για την Ευρώπη". Η προσέγγιση αυτή, ωστόσο, παρουσιάζει το μειονέκτημα ότι η συγκέντρωση εμπειρογνωμοσύνης στον ΕΟΠ είναι περιορισμένη, όσον αφορά τα εν λόγω "πρόσθετα" προϊόντα και υπηρεσίες: για να τα παραδώσει, ο ΕΟΠ αναγκάστηκε να καταφύγει περισσότερο από το σύνθηδες σε εξωτερικούς εμπειρογνώμονες, ενώ τίποτε δεν εγγυάται ότι οι συγκεκριμένες εργασίες θα συνεχιστούν και στο μέλλον.

¹⁰ SEC (95) 465.

¹¹ Πανευρωπαϊκή διαδικασία με σκοπό τη βελτίωση της κατάστασης του περιβάλλοντος και την επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης στο σύνολο της περιφέρειας της Ευρώπης, στην οποία συμμετέχουν η ΕΕ, οι υπό ένταξη και υποψήφιες προς ένταξη χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και τα νέα ανεξάρτητα κράτη της πρώην ΕΣΣΔ.

Συστάσεις:

- Η αρμόδια για τον προϋπολογισμό Αρχή θα πρέπει να θέσει στη διάθεση του Οργανισμού τους αναγκαίους πόρους για την άσκηση των καθηκόντων του και την επίτευξη των στόχων του δυνάμει του κανονισμού. Η προσθήκη διαρκών καθηκόντων, εφόσον δεν αντισταθμίζεται με ισοδύναμη απαλλαγή από άλλα καθήκοντα, θα πρέπει να συνοδεύεται από αύξηση της κοινοτικής επιδότησης.
- Για την άσκηση σημαντικών μακροχρόνιων καθηκόντων που υπερβαίνουν το πεδίο των συνήθων δραστηριοτήτων του ΕΟΠ, η Επιτροπή και ο ΕΟΠ θα πρέπει να επιδιώκουν χρηματοδοτικούς διακανονισμούς, ώστε να εξασφαλιστούν η επιθυμητή σταθερότητα των εργασιών προτεραιότητας και η συγκέντρωση εμπειρογνομosύνης στο εσωτερικό του ΕΟΠ.

4.4. Το έργο του ΕΟΠ ήταν συναφές με την πολιτική;

Σύμφωνα με τον κανονισμό για την ίδρυσή του, ο ΕΟΠ επικεντρώθηκε πρωτίστως στους βασικούς πολιτικούς παράγοντες της ΕΕ, ειδικότερα δε στην Επιτροπή, και λιγότερο σε άλλους, όπως το ευρύ κοινό.

Η συνάφεια με την πολιτική αποτέλεσε βασικό κριτήριο για τα περισσότερα προϊόντα και υπηρεσίες του Οργανισμού. Στον προγραμματισμό των εργασιών του ο ΕΟΠ ακολούθησε τις προτεραιότητες της περιβαλλοντικής πολιτικής της Κοινότητας, που καθορίζονται στο 5^ο και στο 6^ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον. Παρόλα αυτά, τα δύο πρώτα πολυετή προγράμματα εργασιών (1994-98 και 1999-2003) είχαν πολύ ευρύ αντικείμενο, με αποτέλεσμα να μην εξυπηρετηθούν εξίσου αποτελεσματικά όλες οι προτεραιότητες.

Η συνεργασία με την Επιτροπή ήταν εξ αρχής εντατική και τώρα πλέον ο προγραμματισμός συγχρονίζεται ολοένα περισσότερο με τον αντίστοιχο των Υπηρεσιών της Επιτροπής, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα προϊόντα και οι υπηρεσίες του ΕΟΠ ανταποκρίνονται στις ανάγκες της Επιτροπής. Η μεγαλύτερη συνάφεια επιτεύχθηκε στις περιπτώσεις όπου ο ΕΟΠ συμμετείχε ενεργά στη διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικής από την έναρξή της.

Η συνεργασία με το Συμβούλιο (ειδικότερα στο πλαίσιο της διαδικασίας του Κάρντιφ για την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης, όπου ο ΕΟΠ απέκτησε σημαντική εμπειρογνομosύνη) και με τα κράτη μέλη που ασκούν την Προεδρία της ΕΕ εντάθηκε σταδιακά με την πάροδο του χρόνου και σήμερα θεωρείται γενικά πολύ χρήσιμη. Η δραστηριότητα αυτή βοήθησε τον ΕΟΠ να αναπτύξει διαύλους επικοινωνίας με τα κράτη μέλη και να συνδέσει στενότερα την υποστήριξή του με το συγκεκριμένο στάδιο της διαδικασίας λήψης αποφάσεων.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, παρά τη σημαντική ενίσχυση της συμμετοχής του στη διαμόρφωση της περιβαλλοντικής πολιτικής μέσω της διαδικασίας συναπόφασης, δεν αξιοποιεί ακόμη ευρέως την υποστήριξη που παρέχει ο ΕΟΠ. Αυτό οφείλεται, αφενός, στο γεγονός ότι ο ΕΟΠ διαθέτει λιγότερα εφόδια για την κάλυψη των αναγκών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Για παράδειγμα, ο Οργανισμός στερείται προς το παρόν την κατάλληλη εμπειρογνομosύνη και επαφές για να επιτελέσει το έργο που θα επιθυμούσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσον αφορά τις εκτελεστικές διοικητικές δομές των κρατών μελών. Από την άλλη πλευρά, το ίδιο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν έχει ακόμη αναπτύξει έναν επιτυχή μηχανισμό για τη διατύπωση

σαφών αιτημάτων αρκετά έγκαιρα, ώστε ο ΕΟΠ να τα λαμβάνει υπόψη στο προγραμματισμό του.

Οι εργασίες του ΕΟΠ δεν υπαγορεύονται στο σύνολό τους από τη ζήτηση. Είναι καθήκον του Οργανισμού να εφιστά την προσοχή σε σημαντικά ζητήματα, όταν κρίνει ότι αυτά πρέπει να εξεταστούν από τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας και τα κράτη μέλη και είναι σημαντικό να διασφαλιστεί αυτός ο ρόλος του ΕΟΠ.

Συστάσεις:

- Ο ΕΟΠ πρέπει να συνεχίσει να μεριμνά για την ευθυγράμμιση των δραστηριοτήτων του με τα θεματικά πεδία προτεραιότητας της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής.
- Ο ΕΟΠ θα πρέπει να προγραμματίζει τις εργασίες του και την κατανομή των πόρων του έτσι ώστε να εξασφαλίζει την παροχή της υποστήριξής του σε όλα τα στάδια της διαδικασίας άσκησης πολιτικής.
- Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και ο ΕΟΠ θα πρέπει να αναπτύξουν έναν πιο αποτελεσματικό μηχανισμό για τον καθορισμό της κατάλληλης υποστήριξης εκ μέρους του ΕΟΠ.
- Ο ΕΟΠ θα πρέπει να διατηρήσει τη λειτουργία επαγρύπνησης που επιτελεί και να συνεχίσει να προειδοποιεί έγκαιρα τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας και τα κράτη μέλη για αναδυόμενα ζητήματα.

4.5. Ποια στάδια του κύκλου της πολιτικής εξυπηρετήθηκαν καλύτερα;

Από τον κανονισμό για την ίδρυση του Οργανισμού απορρέει ότι ο ΕΟΠ μπορεί να συνδράμει σε όλα τα στάδια της διαδικασίας άσκησης πολιτικής. Αν και ο ΕΟΠ συνέδραμε με κάποιον τρόπο στα περισσότερα στάδια, το έργο του εστιάστηκε κυρίως στα πρώτα (εντοπισμός και ορισμός των προβλημάτων) και στα τελευταία (παρακολούθηση, υποβολή εκθέσεων και αξιολόγηση) στάδια του κύκλου της πολιτικής. Ασχολήθηκε λιγότερο με τον προσδιορισμό εναλλακτικών πολιτικών μέτρων, την αξιολόγησή τους και την εφαρμογή της πολιτικής, παρόλο που είναι σαφώς ικανός να συνδράμει και σε αυτά τα στάδια.

Ο ρόλος του ΕΟΠ στην ανάλυση εναλλακτικών πολιτικών μέτρων, στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της κοινοτικής πολιτικής και στη διατύπωση συστάσεων με βάση τις αναλύσεις αυτές αποτελεί μόνιμο θέμα συζήτησης μεταξύ του Οργανισμού και των συμμετεχόντων σε αυτόν μερών. Αν και ο ΕΟΠ έχει τη δυνατότητα να διευρύνει μελλοντικά το ρόλο του, η Επιτροπή θεωρεί ότι ο Οργανισμός θα πρέπει πρώτα να συγκεντρωθεί στα κύρια καθήκοντά του, στα οποία συμπεριλαμβάνεται η συνδρομή στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων υποβολής εκθέσεων που επιβάλλει η κοινοτική νομοθεσία, καθώς και στη βελτίωση της συνολικής ποιότητας των βασικών στοιχείων που αφορούν το περιβάλλον.

Οι συζητήσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εστιάστηκαν περισσότερο στη συμβολή του Οργανισμού στην πληροφόρηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την ποιότητα της εφαρμογής της νομοθεσίας από τα κράτη μέλη και στην αξιολόγηση εναλλακτικών πολιτικών μέτρων. Παρόλο που το Κοινοβούλιο και ο Οργανισμός συμφωνούν κατ' αρχήν ότι ο ΕΟΠ μπορεί να διαδραματίσει ρόλο στα

συγκεκριμένα πεδία, καμία από τις δύο πλευρές δεν έχει ακόμη εξεύρει τρόπο υλοποίησης αυτού του στόχου.

Το βασικό πρόβλημα έγκειται στο ότι ο ΕΟΠ δεν είναι ο μόνος συντελεστής σε πεδία όπως η εκ των προτέρων και εκ των υστέρων αξιολόγηση πολιτικών επιλογών και, συνεπώς, πρέπει να επιτευχθεί μεγαλύτερος βαθμός συντονισμού, ιδίως με την Επιτροπή.

Συστάσεις:

- Πρωταρχικός ρόλος του ΕΟΠ παραμένει ο προσδιορισμός της κατάστασης και των τάσεων του περιβάλλοντος της Ευρώπης και η παροχή υποστήριξης για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων υποβολής εκθέσεων που υπέχουν η Κοινότητα και τα κράτη μέλη.
- Από τη στιγμή που θα εκτελεί άριστα τα κύρια καθήκοντά του, ο ΕΟΠ μπορεί να επεκτείνει τις οικείες δραστηριότητες υποστήριξης σε όλα τα στάδια του κύκλου άσκησης πολιτικής, σε στενή συνεργασία με τις Υπηρεσίες της Επιτροπής, οι οποίες είναι πρωτίστως αρμόδιες για τον καθορισμό των πολιτικών μέτρων.

4.6. Πώς εξελίχθηκαν οι σχέσεις με άλλους κοινοτικούς και διεθνείς οργανισμούς;

Η συνεργασία με άλλους κοινοτικούς και διεθνείς οργανισμούς που αναπτύσσουν δραστηριότητα στον ίδιο τομέα αναπτύχθηκε σημαντικά με την πάροδο του χρόνου. Το άρθρο 15 του ιδρυτικού του κανονισμού επιβάλλει στον ΕΟΠ την υποχρέωση να συνεργάζεται με το Κοινό Κέντρο Ερευνών, τη Στατιστική Υπηρεσία της Επιτροπής (Eurostat), καθώς και με τα προγράμματα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (E&TA) της Κοινότητας. Επιπλέον, ο Οργανισμός οφείλει να συνεργάζεται με φορείς όπως ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Διαστήματος, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), το Πρόγραμμα του Ο.Η.Ε για το Περιβάλλον (UNEP) κ.ά..

Γενικός στόχος είναι ο περιορισμός της αλληλεπικάλυψης εργασιών και η μεγιστοποίηση των συνεργιών, λόγω χάριν με κοινές δημοσιεύσεις ή με τη χρήση των ίδιων βασικών δεδομένων. Η συνεργασία επισημοποιείται συνήθως με μνημόνια κατανόησης ή ανάλογες πράξεις. Επειδή ο βαθμός επισημοποίησης αποφασίζεται κατά περίπτωση, δεν υπάρχει ενιαίος τύπος ούτε πάγια τακτική όσον αφορά τις συμφωνίες με άλλους οργανισμούς.

Γενικά, η συνεργασία έχει αποφέρει οφέλη. Οι αλληλεπικαλύψεις των δραστηριοτήτων των διαφόρων οργανισμών είναι περιορισμένες και θεωρείται ότι ο ΕΟΠ αντιπροσωπεύει σημαντική προστιθέμενη αξία από πλευράς διαχείρισης δεδομένων στην Ευρώπη.

Παρόλα αυτά, υπάρχει δυνατότητα περαιτέρω συνεργιών, συγκεκριμένα με την αύξηση των κοινών δραστηριοτήτων, όπως δημοσιεύσεις και αιτήσεις για δεδομένα. Ένα σημείο που χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή είναι η συνεργασία με τη Στατιστική Υπηρεσία της Επιτροπής. Η αλληλεπίδραση μεταξύ του ευρωπαϊκού στατιστικού συστήματος και του δικτύου εθνικών κομβικών σημείων του Οργανισμού είναι ελάχιστη. Επίσης, η ενίσχυση της συνεργασίας με την Επιτροπή σε ό,τι αφορά το πρόγραμμα πλαίσιο έρευνας θα ήταν χρήσιμη για την προαγωγή της εκμετάλλευσης των επιστημονικών και οικονομικών γνώσεων.

Παράλληλα, μικρή μάλλον πρόοδος έχει σημειωθεί προς τη δημιουργία συστήματος κοινής χρήσης περιβαλλοντικών δεδομένων – πιθανώς σημαντικό για τη συνεργασία με τους ανωτέρω οργανισμούς –, παρά τις προσπάθειες του ΕΟΠ και το δηλωμένο ενδιαφέρον των συμμετεχόντων σε αυτόν μερών.

Συστάσεις:

- Ο ΕΟΠ θα πρέπει να αποδώσει μεγαλύτερη προσοχή στη συνεργασία του με συμπληρωματικούς κοινοτικούς ή διεθνείς οργανισμούς, ιδίως με την Eurostat, το Κοινό Κέντρο Ερευνών και το 6^ο πρόγραμμα πλαίσιο E&TA, ώστε να εξασφαλιστεί η δημιουργία μεγαλύτερης συνεργίας μεταξύ των εργασιών του ΕΟΠ στα πεδία προτεραιότητας και των δραστηριοτήτων των εταίρων του. Μια συνεπής προσέγγιση της συνεργασίας με κοινοτικούς και διεθνείς οργανισμούς θα συνέβαλλε στον σαφέστερο καθορισμό των προτεραιοτήτων και καταμερισμό της εργασίας μεταξύ του ΕΟΠ και των οργανισμών αυτών. Ο ΕΟΠ και οι ενδιαφερόμενοι οργανισμοί θα πρέπει να συντονίζουν τον ετήσιο προγραμματισμό των δραστηριοτήτων τους το νωρίτερο δυνατόν.
- Ένας ειδικός στόχος ως επακόλουθο της βελτίωσης της συνεργασίας θα μπορούσε να είναι η επίσπευση της ανάπτυξης κοινού και διαλειτουργικού ευρωπαϊκού συστήματος πληροφοριών για το περιβάλλον, το οποίο θα υπερβαίνει τις πηγές δεδομένων που διαθέτει ο ΕΟΠ και θα καλύπτει τις υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων που απορρέουν τόσο από την κοινοτική νομοθεσία όσο και από τις διάφορες πολυμερείς συμφωνίες για το περιβάλλον.

4.7. Η αυτονομία του ΕΟΠ διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο;

Ο ΕΟΠ δεν συνδέεται άμεσα με κανένα θεσμικό όργανο της Κοινότητας. Ο κανονισμός ρυθμίζει αυτή την αυτονομία με πολλούς τρόπους, κυρίως με τη μη περιοριστική διατύπωση της αποστολής του ΕΟΠ και την εκπροσώπηση πολλών συμφερόντων στο διοικητικό του συμβούλιο. Επιπλέον, με την πάροδο του χρόνου, ο Οργανισμός απέκτησε καλή φήμη, η οποία κερδίζει την εμπιστοσύνη των χρηστών και επαυξάνει την ελευθερία κινήσεων που διαθέτει ο ΕΟΠ.

Ταυτόχρονα, όμως, αποδείχθηκε η μεγάλη, διπλή εξάρτηση του ΕΟΠ από την Κοινότητα και τα κράτη μέλη. Κατ' αρχάς ως προς τους πόρους: το ύψος της κοινοτικής επιδότησης και ο πίνακας προσωπικού του Οργανισμού αποφασίζονται από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το ποσό των εισφορών μελών των τρίτων χωρών το διαπραγματεύεται η Επιτροπή κατόπιν εντολής του Συμβουλίου. Η πρόσβαση στα κοινοτικά προγράμματα χρηματοδοτικής στήριξης παρέχεται μέσω της Επιτροπής, η οποία είναι υπεύθυνη για τη διαχείρισή τους. Δεύτερον, ο ΕΟΠ εξαρτάται για ένα μέρος των βασικών δεδομένων του από τα κράτη μέλη και από την Eurostat ή άλλες Υπηρεσίες της Επιτροπής, που συνεργάζονται μαζί του σε εθελούσια βάση.

Η αυτονομία του ΕΟΠ προκάλεσε τριβές (ιδίως με την Επιτροπή, αλλά σποραδικά και με άλλους φορείς), λόγω χάριν σε σχέση με τον έλεγχο των προϊόντων του, οι οποίες αμβλύθηκαν με την πάροδο του χρόνου. Αυτό επιτεύχθηκε κυρίως με το σαφέστερο καθορισμό του ρόλου της Επιτροπής και του Οργανισμού και την καλύτερη διαχείριση των σχέσεών τους.

Η ανεξαρτησία του ΕΟΠ θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την αξιοπιστία των πληροφοριών που παρέχει. Η αυτονομία του αποδείχθηκε αποτελεσματικότερη στα πεδία κύριας αρμοδιότητάς του: συλλογή και επεξεργασία δεδομένων και, σε μικρότερο βαθμό, προσδιορισμός των αναγκών σε δεδομένα, ιδίως για τον εντοπισμό περιβαλλοντικών προβλημάτων. Σε άλλα πεδία, όπου η αρμοδιότητά του ΕΟΠ είναι επιμερισμένη ή περιορισμένη (εκτίμηση τάσεων, επιλογή πολιτικών μέτρων, αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας κ.λπ.) η προστιθέμενη αξία της αυτονομίας του είναι λιγότερο εμφανής και ο ρόλος του υπήρξε αποτελεσματικότερος όταν συντονιζόταν στενά με τους άλλους εμπλεκόμενους συντελεστές.

Η ανεξαρτησία του ΕΟΠ δεν απορρέει όμως μόνον από τη νομική αυτονομία του. Η ποιότητα του έργου του αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για το κύρος και την επιρροή του, που με τη σειρά τους ενισχύουν την ανεξαρτησία του. Για το λόγο αυτό, ο Οργανισμός θα πρέπει να προσπαθεί διαρκώς να βελτιώνει την ποιότητα και την αξία των προϊόντων του.

Συστάσεις:

- Πρέπει να διασφαλιστεί η αυτονομία του ΕΟΠ στο πλαίσιο της Κοινότητας.
- Ο ΕΟΠ θα πρέπει να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας και της αξίας των εργασιών του, κυρίως με καλύτερο χρονικό προγραμματισμό και στοχοθέτηση των προϊόντων του και με την ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου της επιστημονικής ποιότητάς τους.

4.8. Η συνεργασία με χώρες εκτός ΕΕ προσέδωσε προστιθέμενη αξία;

Ο ΕΟΠ ξεκίνησε έχοντας ως μέλη τα τότε 12 κράτη μέλη της ΕΕ. Λίγο πριν από τη διεύρυνση της ΕΕ με την προσχώρηση της Σουηδίας, της Φινλανδίας και της Αυστρίας, έγιναν μέλη του ΕΟΠ το Λιχτενστάιν, η Ισλανδία και η Νορβηγία, αυξάνοντας τον αριθμό των μελών του¹² σε 18. Οι τελευταίες τρεις χώρες ήταν πλήρη μέλη χωρίς δικαίωμα ψήφου στο διοικητικό συμβούλιο του ΕΟΠ. Την τελευταία διετία έγιναν μέλη του ΕΟΠ όλες οι υπό ένταξη και υποψήφιες προς ένταξη χώρες. Οι εκτός ΕΕ χώρες είναι πλήρη μέλη, αλλά χωρίς δικαίωμα ψήφου. Ο ΕΟΠ είναι ο πρώτος οργανισμός που ενέταξε πλήρως στις δραστηριότητές του όλες τις υποψήφιες χώρες, λαμβάνοντας για το σκοπό αυτό χρηματοδοτική ενίσχυση από το πρόγραμμα Phare. Επιπλέον, πριν από λίγα έτη άρχισε να συνεργάζεται με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων (με χρηματοδοτική ενίσχυση από το πρόγραμμα CARDS/Κοινοτική βοήθεια για ανασυγκρότηση, εκδημοκρατισμό και σταθεροποίηση). Ο ΕΟΠ συνεργάζεται με την Ελβετία, ενώ πρόσφατα ολοκληρώθηκαν σε τεχνικό επίπεδο οι διαπραγματεύσεις μεταξύ της Επιτροπής και της χώρας αυτής για την ένταξή της στον ΕΟΠ ως πλήρες μέλος. Τέλος, ο ΕΟΠ συνέβαλε σημαντικά στη διαδικασία "Περιβάλλον για την Ευρώπη (με χρηματοδοτική ενίσχυση από το πρόγραμμα TACIS). Με τον τρόπο αυτό, ο ΕΟΠ ξεκίνησε μια πρώτη συνεργασία με τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, του Καυκάσου και της Κεντρικής Ασίας.

¹² Στην παρούσα έκθεση χρησιμοποιείται ο όρος «ένταξη μελών» επειδή είναι η πιο διαδεδομένη έκφραση. Ωστόσο, στις διμερείς συμφωνίες μεταξύ της Κοινότητας και τρίτων χωρών για τον ΕΟΠ χρησιμοποιείται ο όρος «συμμετοχή».

Η δυνατότητα επέκτασης των μελών του σε τρίτες χώρες προβλέπεται στον κανονισμό για την ίδρυση του ΕΟΠ και η διεύρυνση αυτή πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τη γενική εξωτερική πολιτική της Κοινότητας. Βασικά κριτήρια ήσαν εν προκειμένω να χρησιμοποιηθεί η ιδιότητα του μέλους του Οργανισμού, πρώτον ως μέσο προετοιμασίας του εδάφους για την προσχώρηση στην ΕΕ και, δεύτερον, για την εναρμόνιση των συστημάτων περιβαλλοντικών πληροφοριών των γειτονικών χωρών με τα αντίστοιχα της ΕΕ.

Μια άλλη σημαντική προϋπόθεση για την περαιτέρω διεύρυνση του ΕΟΠ ήταν να προσδίδει η συνεργασία με τρίτες χώρες περιβαλλοντική προστιθέμενη αξία και στα δύο μέρη.

Πέραν των υπό ένταξη και των υποψηφίων χωρών και της Ελβετίας, ο Οργανισμός θεωρείται πλατφόρμα για στενότερη συνεργασία μεταξύ αυτού και τρίτων χωρών. Αυτό ισχύει κατά πρώτο λόγο για τις χώρες των δυτικών Βαλκανίων, των οποίων η συμμετοχή στις εργασίες των οργανισμών της Κοινότητας προβλέπεται στην Ατζέντα της Θεσσαλονίκης υπό όρους ανάλογους με εκείνους που ισχύουν για τις υποψήφιες χώρες και, κατά δεύτερο λόγο, για τις χώρες που καλύπτονται από την πρωτοβουλία "Ευρύτερη Ευρώπη".

Η διεύρυνση του ΕΟΠ καθώς και η συνεργασία του με τρίτες χώρες που δεν είχε (ακόμη) μετατραπεί σε καθεστώς πλήρους μέλους, απέδωσαν πολύ θετικά αποτελέσματα. Οδήγησαν σε πληρέστερη, λεπτομερέστερη και ουσιαστικότερη κάλυψη της κατάστασης του περιβάλλοντος και των σχετικών τάσεων στην ευρωπαϊκή επικράτεια. Για τις συμμετέχουσες χώρες, το αποτέλεσμα ήταν η αναβάθμιση και εναρμόνιση των οικείων συστημάτων διαχείρισης και παροχής δεδομένων με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Από πολιτικής πλευράς, η διαδικασία αυτή είχε σημασία, καθώς μετέδωσε το μήνυμα ότι σημειώνεται πρόοδος στην πορεία προς την προσχώρηση στην ΕΕ.

Δεδομένου ότι ο αριθμός των μελών του ΕΟΠ αυξήθηκε προοδευτικά (η συνεργασία άρχιζε πάντοτε πολύ πριν από την επίσημη ένταξη) και ότι χορηγήθηκε χρηματοδοτική ενίσχυση για τον πρόσθετο φόρτο εργασίας, η προσαρμογή του Οργανισμού στο διπλασιασμό και πλέον των μελών του προσέκρουσε γενικά σε ελάχιστα προβλήματα. Παρόλα αυτά, απαιτούνται ακόμη προσπάθειες για να εξελιχθεί ο ΕΟΠ σε έναν πλήρως αντιπροσωπευτικό οργανισμό στην υπηρεσία και των 31 χωρών μελών του. Επιπλέον, με την ένταξη νέων χωρών στον ΕΟΠ αυξήθηκε σημαντικά το μέγεθος του διοικητικού συμβουλίου, του οποίου η περαιτέρω αύξηση ενδέχεται να θέσει υπό αμφισβήτηση την αποδοτικότητα και την ικανότητα ελέγχου εκ μέρους του.

Συστάσεις:

- Πρώτη προτεραιότητα του ΕΟΠ στο πλαίσιο της διεύρυνσης θα πρέπει να είναι η πλήρης συμμετοχή στη λειτουργία και στις δραστηριότητές του των 13 χωρών που εντάχθηκαν πρόσφατα. Με εξαίρεση την Ελβετία, δεν κρίνεται σκόπιμη η περαιτέρω αύξηση των μελών του ΕΟΠ στο άμεσο μέλλον.
- Ο ΕΟΠ πρέπει να παραμείνει ένα από τα πρώτα κέντρα επαφών για τρίτες χώρες που επιθυμούν να συνεργαστούν με την ΕΕ σε περιβαλλοντικά ζητήματα σε

τεχνικό επίπεδο, λόγω χάριν στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας "Ευρύτερη Ευρώπη"¹³ και της Ατζέντας της Θεσσαλονίκης. Η συνεργασία αυτή πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής της Κοινότητας έναντι συγκεκριμένων τρίτων χωρών και να στηρίζεται σε ισχυρή βάση χρηματοοικονομικών πόρων επιπλέον της τακτικής επιδότησης του ΕΟΠ από την Κοινότητα.

4.9. Το "εσωτερικό" δίκτυο ήταν αποτελεσματικό;

Ο ΕΟΠ είναι ο πυρήνας ενός δικτύου εθνικών κομβικών σημείων (NFP). Τα NFP είναι τα κέντρα επαφών του Οργανισμού στις χώρες μέλη του και έχουν το δικό τους δίκτυο εθνικών κέντρων αναφοράς (NRC) και πρωτοβάθμιων κέντρων επαφών (PCP). Επιπλέον, έχουν συσταθεί ευρωπαϊκά θεματικά κέντρα (ETC): πρόκειται για κοινοπραξίες ιδρυμάτων και συμβούλων στις χώρες μέλη του ΕΟΠ που εκτελούν μέρος του προγράμματος εργασιών του βάσει συμβάσεων με τον Οργανισμό. Όλα μαζί τα NFP, NRC, PCP και ETC συνθέτουν το ευρωπαϊκό δίκτυο πληροφοριών και παρατηρήσεων σχετικά με το περιβάλλον (EIONET).

Το EIONET αποτελεί καίριας σημασίας υποδομή στο αποκεντρωμένα σύστημα του ΕΟΠ. Δεν είναι μόνον η κύρια πηγή πρωτογενών δεδομένων για τον Οργανισμό, αλλά συνεισφέρει επίσης εμπειρογνωμοσύνη από το σύνολο της Ευρώπης και λειτουργεί ως φόρουμ διαλόγου για τις δραστηριότητες και τις προτεραιότητες του ΕΟΠ.

Τα ETC, πέντε τον αριθμό επί του παρόντος (ύδατα, ατμόσφαιρα και αλλαγή του κλίματος, απόβλητα και ροές υλών, φύση και βιοποικιλότητα, χερσαίο περιβάλλον), συνάπτουν συμβάσεις τριετούς ισχύος με τον ΕΟΠ. Το έργο και η γενική διάρθρωσή τους επανεξετάζονται τακτικά. Περισσότερο από το 50% του προϋπολογισμού λειτουργίας του ΕΟΠ διατίθεται στα ETC¹⁴, στα οποία είναι συγκεντρωμένο και το μεγαλύτερο μέρος της εμπειρογνωμοσύνης του στα προαναφερόμενα πεδία.

Ο ΕΟΠ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαχείριση του EIONET, συντονίζοντας τις δραστηριότητες, αναπτύσσοντας εργαλεία οριζόντιας χρήσης και βελτιώνοντας την ποιότητα και τη συνοχή των συνεισφορών των NFP και ETC.

Η συγκρότηση, διατήρηση και βελτίωση του EIONET αποτελεί βασικό επίτευγμα του ΕΟΠ. Οι εναπομένουσες αδυναμίες του EIONET είναι, πρώτον, οι σημαντικές διαφορές στην οργάνωση και την ποιότητα των εθνικών δικτύων που το συνθέτουν. Δεύτερον, η σύνδεση των NFP με το διοικητικό συμβούλιο είναι υπερβολικά χαλαρή, με αποτέλεσμα τα NFP να αγνοούν μερικές φορές πολιτικές πληροφορίες ζωτικής σημασίας και, αντιστρόφως, το διοικητικό συμβούλιο να στερείται σημαντικά τεχνικά στοιχεία.

Τα ETC, όπως και τα NFP, ενισχύουν τους δεσμούς μεταξύ των χωρών μελών του ΕΟΠ και συνεισφέρουν υψηλού επιπέδου εμπειρογνωμοσύνη. Τα ETC έχουν καταστεί πολύτιμοι εταίροι πολλών χρηστών του ΕΟΠ. Ταυτόχρονα, το υφιστάμενο σύστημα παρουσιάζει ορισμένες σημαντικές αδυναμίες. Η συγκέντρωση της

¹³ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Ευρύτερη Ευρώπη - Γειτονικές σχέσεις: ένα νέο πλαίσιο σχέσεων με τους γείτονές μας στα ανατολικά και νότια σύνορά μας», COM (2003) 104 τελικό.

¹⁴ Στοιχεία του 2002: 6,5 εκατ. ευρώ επί συνόλου 12,2 εκατ. ευρώ. Πηγή: Ετήσια έκθεση του ΕΟΠ, 2002.

"θεματικής" εμπειρογνωμοσύνης του Οργανισμού στα ETC εξασθενίζει τις κεντρικές ικανότητές του. Η ύπαρξη των ETC παρεμβάλλει μία επιπλέον γραφειοκρατική βαθμίδα μεταξύ του ΕΟΠ και των χρηστών του, περιπλέκοντας περαιτέρω την επικοινωνία. Η καθοδήγηση των ETC από τον ΕΟΠ δυσχεραίνεται από το γεγονός ότι το προσωπικό τους εργάζεται σε απόσταση και είναι σχετικά λίγο ευαισθητοποιημένο στις ανάγκες της πολιτικής. Επιπλέον, ο ΕΟΠ μπορεί να διαθέσει για την εργασία αυτή πολύ μικρό μέρος του προσωπικού του, το οποίο δεν διαθέτει κατ' ανάγκη την απαραίτητη ειδικευση για την αξιολόγηση των προϊόντων των ETC. Όπως καταδεικνύει η πρόσφατη (2003) αξιολόγηση των ETC, τα κέντρα αυτά είναι λιγότερο κατάλληλα για την κάλυψη πολυθεματικών ζητημάτων. Τέλος, εξαιτίας της σχετικά μικρής διάρκειας ισχύος των συμβάσεων (αν ληφθεί υπόψη ότι πρέπει να συγκροτηθούν νέοι οργανισμοί) υπάρχει κίνδυνος απώλειας εμπειρογνωμοσύνης από τον ΕΟΠ μετά από τρία έως έξι έτη.

Συστάσεις:

- Το EIONET θα πρέπει να ενισχυθεί, δεδομένου ότι αντιπροσωπεύει θεμελιώδη επιχειρησιακή υποδομή του ΕΟΠ.
- Ο ΕΟΠ θα πρέπει να βελτιώσει την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εθνικών κομβικών σημείων και του διοικητικού συμβουλίου του, ώστε να εξασφαλιστεί καλύτερη αμοιβαία κατανόηση μεταξύ του πολιτικού και του τεχνικού σκέλους του Οργανισμού. Θα μπορούσε π.χ. να συνδέσει στενότερα τα NFP με την προετοιμασία των θεμάτων που πρόκειται να συζητηθούν στο διοικητικό συμβούλιο και, αντιστρόφως, να ενημερώνει το τελευταίο για τις τεχνικές συζητήσεις που διεξάγονται στα NFP.
- Ο ΕΟΠ θα πρέπει να διορθώσει επείγοντως τις αδυναμίες που εντοπίστηκαν στο καθεστώς που διέπει τα ETC. Θα πρέπει να μεριμνήσει για τη διαρκέστερη διάθεση στον Οργανισμό της εμπειρογνωμοσύνης στα πεδία που καλύπτονται σήμερα από τα ETC, εξασφαλίζοντας παράλληλα την αξιοποίηση της εμπειρογνωμοσύνης στα κράτη μέλη.

4.10. Τα διοικητικά όργανα λειτούργησαν ικανοποιητικά;

Διοικητικό Συμβούλιο και Προεδρείο

Στο διοικητικό συμβούλιο εκπροσωπούνται τα κύρια κοινοτικά μέρη που μετέχουν στον ΕΟΠ. Το διοικητικό συμβούλιο συνεδριάζει τρεις φορές ετησίως και εποπτεύει τις στρατηγικές επιλογές του ΕΟΠ. Επιπλέον είναι το όργανο ενόπιον του οποίου είναι υπόλογος ο εκτελεστικός διευθυντής. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου είναι κατά κανόνα ανώτεροι αξιωματούχοι της δημόσιας διοίκησης των κρατών μελών και των θεσμικών οργάνων της Κοινότητας. Το μέγεθος του διοικητικού συμβουλίου έχει αυξηθεί σημαντικά: από 16 μέλη στην αρχή (2 αντιπρόσωποι της Επιτροπής, 2 εμπειρογνώμονες διορισμένοι από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 12 αντιπρόσωποι κρατών μελών) σε 35 (2 αντιπρόσωποι της Επιτροπής, 2 αντιπρόσωποι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, 15 αντιπρόσωποι κρατών μελών της ΕΕ και 16 αντιπρόσωποι τρίτων χωρών ως μέλη χωρίς δικαίωμα ψήφου). Με τη συνεχή αύξηση των μελών του ΕΟΠ, πλήθαιναν και τα θέματα της ημερήσιας διάταξης του διοικητικού συμβουλίου. Αυτός ήταν ο βασικός λόγος για τον οποίο συγκροτήθηκε προεδρείο, το οποίο θεσμοθετήθηκε με την τροποποίηση του βασικού ιδρυτικού κανονισμού το 1999. Το προεδρείο απαρτίζεται σήμερα από έξι μέλη:

έναν αντιπρόσωπο της Επιτροπής, ένα μέλος που διορίζει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τον πρόεδρο και τους τρεις αντιπροέδρους του διοικητικού συμβουλίου. Ο πρόεδρος της επιστημονικής επιτροπής μετέχει ως παρατηρητής τόσο στο διοικητικό συμβούλιο όσο και στο προεδρείο.

Τα τελευταία έτη διευρύνθηκαν οι αρμοδιότητες του προεδρείου. Τώρα πλέον το όργανο αυτό λαμβάνει ορισμένες εκτελεστικές αποφάσεις και προετοιμάζει τις αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου. Το προεδρείο θεωρείται πολύ ικανοποιητική δομή, με δυνατότητες να αναλάβει περισσότερες αρμοδιότητες, υπό την προϋπόθεση απόλυτης διαφάνειας στη σύνθεση και στις δραστηριότητές του.

Τα σοβαρότερα προβλήματα όσον αφορά το διοικητικό συμβούλιο είναι τα εξής:

- *Εποπτεία*: όπως προαναφέρεται στην παρούσα έκθεση, ο ανοικτός χαρακτήρας και η ευελιξία που χαρακτηρίζουν τον κανονισμό αφήνουν στον ΕΟΠ σημαντική διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τις δραστηριότητες που αποφασίζει να αναλάβει. Το διοικητικό συμβούλιο ναι μεν δεν επιθυμεί, δικαίως, να ασχολείται με τις λεπτομέρειες της διαχείρισης, αλλά αντιμετωπίζει πιθανώς δυσκολίες στην άσκηση ελέγχου στις δραστηριότητες και τις προτεραιότητες του ΕΟΠ, αλλά και σε τομείς όπως η οικονομική διαχείριση και η διοίκηση, παρά την ύπαρξη εσωτερικού ελεγκτή. Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται από το γεγονός ότι η γραμματειακή υποστήριξη του διοικητικού συμβουλίου και του προέδρου του παρέχεται από τον ίδιο τον Οργανισμό.
- *Ισορροπία μεταξύ εθνικών και κοινοτικών συμφερόντων*: η συνεχής αύξηση των μελών του ΕΟΠ έχει ως αποτέλεσμα να ανατρέπεται ολοένα περισσότερο η ισορροπία στην εκπροσώπηση των συμφερόντων των κρατών μελών και της Κοινότητας στα διοικητικά όργανα του Οργανισμού.

Παρόμοια προβλήματα έχουν παρουσιαστεί και σε άλλους ομοειδείς οργανισμούς της Κοινότητας. Η Επιτροπή απέδωσε ιδιαίτερη προσοχή στο μέγεθος και τη σύνθεση των διοικητικών συμβουλίων των οργανισμών, όταν πρότεινε πλαίσια για τους ρυθμιστικούς και τους εκτελεστικούς οργανισμούς. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, επίσης, έχει ζητήσει από την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση για την αναπροσαρμογή του μεγέθους και της σύνθεσης των διοικητικών συμβουλίων ορισμένων οργανισμών με γνώμονα κυρίως τη διατήρηση της αποδοτικότητάς τους μετά τη διεύρυνση της ΕΕ¹⁵.

Ωστόσο, σε οποιαδήποτε απόφαση σχετική με τη σύνθεση και το ρόλο του διοικητικού συμβουλίου στο μέλλον, δεν θα πρέπει να παραβλεφθεί το γεγονός ότι ο ΕΟΠ είναι δικτυακός οργανισμός, εξαιρετικά εξαρτημένος από τη συνεργασία των χωρών μελών του και των θεσμικών οργάνων της Κοινότητας.

Επιστημονική επιτροπή (ΕΠ)

Ο ρόλος της επιστημονικής επιτροπής συνίσταται στο να γνωμοδοτεί μετά από αίτηση του διοικητικού συμβουλίου ή του εκτελεστικού διευθυντή ή με δική της πρωτοβουλία. Η ΕΠ έχει 20 μέλη κατ' ανώτατο όριο, τα οποία διορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο για περίοδο τεσσάρων ετών με δυνατότητα ανανέωσης μόνο

¹⁵

Ψήφισμα C5-0098/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου – 2003/2044(DEC), σημείο 17.

μία φορά και είναι, ως επί το πλείστον, διακεκριμένοι πανεπιστημιακοί που εκπροσωπούν διάφορες ειδικότητες του τομέα του περιβάλλοντος. Το επίδομα όμως που χορηγείται στα μέλη της επιτροπής τους επιτρέπει να αφιερώνουν περιορισμένο μόνο χρόνο στα άλλα καθήκοντά τους πέραν της συμμετοχής τις συνεδριάσεις της.

Η ΕΠ θεωρείται σημαντικό μέσο διασύνδεσης του ΕΟΠ με την πανεπιστημιακή κοινότητα. Με την ιδιότητά της αυτή, είναι σε θέση να προσφέρει στον ΕΟΠ καινοτομία και, ως ένα βαθμό, επιστημονικό ποιοτικό έλεγχο. Μολονότι οι εργασίες της ΕΠ εκτιμώνται ευρέως, η σημερινή δομή της δεν της επιτρέπει να αποδώσει τα μέγιστα και από τις δύο ανωτέρω απόψεις. Δεν υπάρχει στον ΕΟΠ σαφές πλαίσιο ποιοτικού ελέγχου με τη συμμετοχή της επιστημονικής επιτροπής. Αντ' αυτού, η επιτροπή συμμετέχει σε ορισμένα προϊόντα και υπηρεσίες κατά περίπτωση, ενώ απέχει από άλλα. Ο ρόλος της ΕΠ στη διασφάλιση της ποιότητας είναι συνολικά πολύ περιορισμένος. Αυτό προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία, δεδομένου ότι η ποιότητα των προϊόντων του ΕΟΠ είναι ζωτικής σημασίας για την αξιοπιστία του ως φορέα παροχής πληροφοριών και αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για τους χρήστες του.

Συστάσεις:

- Η Επιτροπή θα πρέπει να επανεξετάσει το μέγεθος και τη σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου, καθώς και τον καταμερισμό των καθηκόντων μεταξύ αυτού και του προεδρείου, κατά το δυνατόν με την ίδια προσέγγιση όπως για τους ομοειδείς οργανισμούς της Κοινότητας. Η νέα δομή θα πρέπει να επιτρέπει στον Οργανισμό να διατηρεί στενούς δεσμούς με τις αρμόδιες για το περιβάλλον εθνικές Υπηρεσίες. Ως ενδιάμεση λύση θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο μεταφοράς περισσότερων αρμοδιοτήτων από το διοικητικό συμβούλιο στο προεδρείο.
- Το διοικητικό συμβούλιο θα πρέπει να εφοδιαστεί με τα απαραίτητα μέσα για να ασκεί πληρέστερο έλεγχο στον Οργανισμό, μεταξύ άλλων στην οικονομική διαχείριση και στη διοίκηση του τελευταίου. Για παράδειγμα, θα μπορούσε ο Οργανισμός να διερευνήσει τρόπους παροχής στον πρόεδρο υπηρεσιών γραμματείας ανεξάρτητων από τον ΕΟΠ και διεκπεραίωσης περισσότερων εργασιών του διοικητικού συμβουλίου από εξειδικευμένες υποεπιτροπές.
- Θα πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος της επιστημονικής επιτροπής στη διασφάλιση της ποιότητας των προϊόντων και των υπηρεσιών του Οργανισμού. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να αναθεωρηθούν η αποστολή, οι δραστηριότητες, ο προϋπολογισμός και η σύνθεση της εν λόγω επιτροπής.

4.11. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες του Οργανισμού ήταν ικανοποιητικά;

Με την πάροδο του χρόνου ο ΕΟΠ ανέπτυξε μια σειρά προϊόντα και υπηρεσίες, κατά πρώτο λόγο τις εκθέσεις του. Μία από αυτές (η έκθεση πενταετίας για την κατάσταση και τις τάσεις του περιβάλλοντος της Ευρώπης) είναι υποχρεωτική. Άλλες εκθέσεις πραγματεύονται ειδικά θέματα, συντάσσονται για συγκεκριμένες εκδηλώσεις (π.χ. διασκέψεις στο πλαίσιο της διαδικασίας "Περιβάλλον για την Ευρώπη") ή καλύπτουν τεχνικά ζητήματα. Επιπλέον, ο ΕΟΠ διοργανώνει συναντήσεις πρακτικής εργασίας και άλλες εκδηλώσεις, παρουσιάζει και δημοσιεύει εργασίες και παρέχει εμπειρογνωμοσύνη σε τεχνικές συσκέψεις και διαπραγματεύσεις. Μεγάλο μέρος των πληροφοριών διατίθενται μέσω του δικτυακού τόπου του ΕΟΠ, ο οποίος αντικαθιστά ολοένα περισσότερο τις έντυπες

εκθέσεις και παρέχει τη δυνατότητα ταχείας ενημέρωσης των στοιχείων και πληροφοριών.

Σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων του ΕΟΠ συνίσταται στη δημιουργία και τη συντήρηση βάσεων δεδομένων για το περιβάλλον, καθώς και στην παροχή της υποδομής και των υπηρεσιών τεχνολογίας των πληροφοριών που χρειάζονται για τις βάσεις αυτές. Μεγάλο ποσοστό της αφανούς αυτής εργασίας αποτελεί προϋπόθεση για πολλά από τα ορατά προϊόντα.

Τα περισσότερα προϊόντα και υπηρεσίες του ΕΟΠ απευθύνονται σε ένα κοινό ειδικών χρηστών και ορισμένα σε (ανώτατους) πολιτικούς ιθύνοντες. Το ευρύ κοινό εξυπηρετείται κυρίως μέσω του δικτυακού τόπου και του κέντρου πληροφόρησης. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες του ΕΟΠ θεωρούνται γενικά από τους χρήστες του ως καλώς στοχοθετημένα και κατάλληλα.

Τα σημεία όπου εντοπίζονται αδυναμίες είναι η φιλικότητα του δικτυακού τόπου προς το χρήστη και η περιορισμένη διάθεση δημοσιεύσεων σε άλλες γλώσσες πλην της αγγλικής. Η παρατήρηση για τη γλώσσα αφορά ιδιαίτερα το δικτυακό τόπο, του οποίου οι κυριότερες ιστοσελίδες θα ήταν σκόπιμο να μεταφράζονται σε άλλες γλώσσες. Ένα ακόμη αδύνατο σημείο είναι η ανταπόκριση σε αιτήσεις υποστήριξης ad hoc, όπου είτε ο ΕΟΠ δεν διαθέτει την απαιτούμενη εμπειρογνωμοσύνη είτε ο προγραμματισμός δεν αφήνει πολλά περιθώρια για τη διεκπεραίωση αιτήσεων αυτού του είδους.

Τα κορυφαία προϊόντα του ΕΟΠ χρειάζονται περισσότερη μέριμνα. Από τη μια πλευρά, αποτελούν σημαντικές εργασίες αναφοράς και έχουν συμβάλει στην εδραίωση του κύρους του ΕΟΠ. Από την άλλη, κατακρίνονται ως υπερβολικά γενικόλογα για τους ειδικούς και υπέρμετρα εξειδικευμένα για το ευρύ κοινό. Η επίκριση αυτή, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι απορροφούν σημαντικό ποσοστό των πόρων του ΕΟΠ, θέτει το ερώτημα κατά πόσον θα πρέπει να συνεχιστεί η εκπόνηση των συγκεκριμένων εκθέσεων με τη σημερινή τους μορφή. Η παρατήρηση αυτή ισχύει εξίσου για τις εκθέσεις που συνέταξε ο ΕΟΠ για τη διαδικασία "Περιβάλλον για την Ευρώπη", π.χ. η πλέον πρόσφατη για τη διάσκεψη του Κιέβου, έστω και αν η τελευταία χρηματοδοτήθηκε από χωριστές πηγές.

Σε γενικές γραμμές ο ΕΟΠ παραδίδει έγκαιρα τα προϊόντα του, αν και αυτό εξαρτάται από τη συμμετοχή του στη διαδικασία άσκησης πολιτικής σε αρκούντως πρώιμο στάδιο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ως φαίνεται, δεν είναι γενικά ικανοποιημένο από την υποστήριξη που του παρέχει ο ΕΟΠ. Ενώ ο διάλογος μεταξύ του ΕΟΠ και του Κοινοβουλίου εντάθηκε πρόσφατα, φαίνεται ότι διατηρείται η αναντιστοιχία μεταξύ του τι μπορεί να προσφέρει ο ΕΟΠ (τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα) και του τι ζητά το Κοινοβούλιο: περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση εφαρμογής και εκ των προτέρων εκτίμηση των επιπτώσεων των προτεινόμενων πολιτικών μέτρων.

Όσον αφορά την αξιοπιστία των προϊόντων και υπηρεσιών του ΕΟΠ, είναι σαφές ότι ο Οργανισμός έχει συμβάλει κατά πολύ στην ποιότητα και στη διαθεσιμότητα στοιχείων και πληροφοριών για το περιβάλλον στην Ευρώπη. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν αδυναμίες ως προς την αξιοπιστία τους, δεδομένου όμως ότι ο ΕΟΠ δεν έχει πάντοτε τον έλεγχο των πρωτογενών δεδομένων και ότι αυτά συλλέγονται σε εθελούσια βάση, η εξάλειψη των αδυναμιών απαιτεί στενή συνεργασία με τους οργανισμούς εταίρους.

Δεν είναι ακόμη δυνατόν να συναχθούν οριστικά συμπεράσματα για τον αντίκτυπο των προϊόντων και υπηρεσιών του ΕΟΠ.

Συστάσεις:

- Ο ΕΟΠ πρέπει να εξακολουθήσει να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να εξασφαλίσει την εγκυρότητα των προϊόντων και υπηρεσιών του, δεδομένου ότι αυτή αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της αξιοπιστίας του. Θα πρέπει να καθιερωθεί η συστηματική αξιολόγηση της ποιότητας και του αντίκτυπου.
- Ο ΕΟΠ θα πρέπει ειδικότερα να εκτιμήσει αν τα σημερινά κορυφαία προϊόντα του (έκθεση πενταετίας για την κατάσταση του περιβάλλοντος, "Environmental Signals" και εκθέσεις για τη διαδικασία "Περιβάλλον για την Ευρώπη") εξακολουθούν να εξυπηρετούν τους στόχους τους και δικαιολογούν τους πόρους που απορροφούν.
- Ο ΕΟΠ θα πρέπει να βελτιώσει την επικοινωνία του με το ευρύ κοινό, ιδίως μέσω του δικτυακού τόπου του. Θα πρέπει επίσης να βελτιώσει την παροχή πληροφοριών σε πολιτικούς ιθύνοντες. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με σύντομες ενημερωτικές συναντήσεις, αλλά και με την καλύτερη ανταπόκριση σε αιτήσεις υποστήριξης ad hoc.

4.12. Ποιες θα είναι οι μελλοντικές προκλήσεις για τον ΕΟΠ;

Η ζήτηση υποστήριξης από τον Οργανισμό αυξάνεται. Αυτό οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι ο ΕΟΠ έχει εδραιώσει τη θέση του ως φορέας παροχής αξιόπιστων και υψηλής ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών. Οι προσδοκίες εντείνονται επίσης λόγω του μεταλλασσόμενου χαρακτήρα της περιβαλλοντικής πολιτικής. Το 6^ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον δίνει έμφαση στη στήριξη της περιβαλλοντικής πολιτικής σε σταθερά γνωστικά θεμέλια. Αυτό δεν αφορά μόνο την προπαρασκευή των πολιτικών μέτρων, αλλά και την επιλογή της καλύτερης λύσης, την παρακολούθηση της εφαρμογής και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Η εκ των προτέρων και εκ των υστέρων αξιολόγηση των πολιτικών μέτρων καθίσταται στο εξής σημαντικό χαρακτηριστικό της περιβαλλοντικής πολιτικής και η συμβολή του ΕΟΠ εν προκειμένω μπορεί να είναι ουσιαστική. Άλλες εξελίξεις που θα εντείνουν τις απαιτήσεις από τον ΕΟΠ είναι η συνέχιση της διαδικασίας ενσωμάτωσης του περιβάλλοντος στις πολιτικές της Κοινότητας σε άλλους τομείς και η ένταξη της περιβαλλοντικής πολιτικής στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης, τόσο σε ευρωπαϊκή όσο και σε παγκόσμια κλίμακα. Οι εργασίες στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης συνεπάγονται μεγαλύτερη έμφαση στις οικονομικές και κοινωνικές πτυχές των περιβαλλοντικών ζητημάτων.

Ακόμα και αν αυτά τα επιπρόσθετα καθήκοντα αντιμετωπιστούν με επιπλέον πόρους, η ανάγκη ιεράρχησης των προτεραιοτήτων θα εξακολουθήσει να υπάρχει. Ο ΕΟΠ θα πρέπει επίσης να βελτιώσει κατά πολύ το συντονισμό των δραστηριοτήτων του με εκείνες των οργανισμών εταίρων, όπως το Κοινό Κέντρο Ερευνών, η Eurostat και το 6^ο πρόγραμμα πλαίσιο E&TA, με στόχο την αποτροπή αλληλεπικαλύψεων και τη δημιουργία συνεργιών. Μόνο κατ' εξαίρεση θα πρέπει να εξετάζει το ενδεχόμενο δραστηριοποίησής του σε τομείς όπου αναπτύσσουν ήδη καθιερωμένη δραστηριότητα άλλοι κοινοτικοί ή διεθνείς οργανισμοί. Δεν θα πρέπει επίσης να αναλαμβάνει πρόσθετες δραστηριότητες, εάν δεν έχει εξασφαλίσει κατάλληλη

χρηματοδότηση είτε απευθείας από τον προϋπολογισμό Υπηρεσιών της Επιτροπής είτε από τρίτα μέρη, χωρίς να διακινδυνεύει την ανεξαρτησία του.

Παρόλο που το 6^ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον παρέχει το γενικό πλαίσιο για την περίοδο μέχρι το 2010, υπάρχει σημαντικός βαθμός αβεβαιότητας ως προς τις προτεραιότητες της πολιτικής τα επόμενα έτη. Στα μέσα του 2004 θα υπάρχει νέα Επιτροπή και νέο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, επιπλέον δε το 6^ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον θα επανεξεταστεί το 2006. Πολύ συχνά, συνέβη οι πόροι του Οργανισμού να έχουν διατεθεί πλήρως, με αποτέλεσμα να αναβάλλεται ή και να ματαιώνεται η στήριξη νέων προτεραιοτήτων.

Συστάσεις:

- Όταν καταρτίζει προτάσεις που συνεπάγονται σημαντικό φόρτο εργασίας για τον ΕΟΠ, η Επιτροπή θα μπορούσε να εξετάζει το ενδεχόμενο χρηματοδότησης των σχετικών δραστηριοτήτων από χωριστές πηγές. Όπως στα δύο παραδείγματα που εκτίθενται στο παρόν σημείο, τα κριτήρια θα μπορούσαν να είναι αν οι εν λόγω δραστηριότητες (1) καλύπτονται από την αποστολή του ΕΟΠ, (2) προσδίδουν προστιθέμενη αξία στον Οργανισμό και στους χρήστες του και (3) δεν είναι δυνατόν να χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο της τρέχουσας επιδότησης λειτουργίας.
- Ο Οργανισμός θα πρέπει να συγκροτήσει μηχανισμούς και διαφανή κριτήρια για την ιεράρχηση των δραστηριοτήτων του κατά προτεραιότητα.
- Για να εξασφαλίσει τη συνάφεια των εργασιών του, ο Οργανισμός θα πρέπει να τηρεί αυστηρά τις προτεραιότητες που καθορίζονται στο 6^ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον. Προσδοκάται ουσιαστική υποστήριξη από τον ΕΟΠ για τις θεματικές στρατηγικές.

4.13. Ενδείκνυται να τροποποιηθεί ο κανονισμός;

Σε όλη την έκταση της παρούσας έκθεσης αναφέρονται διάφορα προβλήματα, των οποίων η ορθή αντιμετώπιση απαιτεί ενδεχομένως τροποποίηση του κανονισμού. Τα κυριότερα από αυτά αφορούν τα εξής:

- άρθρα 2 και 3: ακριβέστερη οριοθέτηση και σαφέστερη περιγραφή των στόχων, των καθηκόντων και των βασικών πεδίων δραστηριότητας του ΕΟΠ·
- άρθρο 4, θέση και ρόλος των ευρωπαϊκών θεματικών κέντρων, σε συνάρτηση με τις προτάσεις που θα καταρτιστούν για την διόρθωση των αδυναμιών που επισημαίνονται στην παρούσα έκθεση·
- άρθρο 8, διοικητική διάρθρωση: αναθεώρηση και εναρμόνιση των κύριων διοικητικών οργάνων (διοικητικό συμβούλιο και προεδρείο) σε όλους τους οργανισμούς, αντιμετωπίζοντας ειδικότερα τα προβλήματα λογοδοσίας, αποδοτικότητας και ισορροπίας μεταξύ των συμφερόντων της Κοινότητας και των κρατών μελών·
- άρθρο 10, επιστημονική επιτροπή: εναρμόνιση σε όλους τους οργανισμούς και συμμετοχή στη διενέργεια ποιοτικού ελέγχου·

- άρθρο 15, συνεργασία με άλλους κοινοτικούς και διεθνείς οργανισμούς πρέπει να αποκτήσει γενικότερο χαρακτήρα και να συνδέεται στενότερα με τις πραγματικές προτεραιότητες του ΕΟΠ.
- συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη διαδικασία επιλογής υποψηφίων για τη θέση του εκτελεστικού διευθυντή.

Όπως εξηγείται στην έκθεση, πολλά από τα ανωτέρω σημεία είναι δυνατόν να αντιμετωπιστούν ικανοποιητικά, αν όχι άριστα, με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Ο σημερινός προβληματισμός σχετικά με τους οργανισμούς είναι πιθανόν να οδηγήσει την Επιτροπή να προτείνει αργότερα αλλαγές σε όλους τους οργανισμούς, ώστε να απλουστευθούν και να εναρμονιστούν τα διαφορετικά υφιστάμενα καθεστώτα. Ως εκ τούτου δεν κρίνεται σκόπιμο στην παρούσα συγκυρία να προταθεί τροποποίηση του κανονισμού για την ίδρυση του ΕΟΠ. Εφόσον δεν θεσπιστεί η ανωτέρω ευρύτερη αλλαγή των κανόνων που διέπουν τους οργανισμούς, θα πρέπει να προβλεφθεί χωριστή αναθεώρηση του κανονισμού για τον ΕΟΠ στο τέλος της ισχύος του επόμενου πολυετούς προγράμματος εργασιών του, δηλ. το 2008.

Κατόπιν των ανωτέρω η Επιτροπή προτείνει να εφαρμοστούν οι συστάσεις που διατυπώνονται στην παρούσα έκθεση το συντομότερο δυνατόν με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Εάν δεν αναληφθεί προηγουμένως οριζόντια πρωτοβουλία για πολλούς οργανισμούς της Κοινότητας, η οποία θα παρέχει τη δυνατότητα θέσπισης των προτεινόμενων αλλαγών, η Επιτροπή θα επανεξετάσει το ενδεχόμενο τροποποίησης του κανονισμού για τον ΕΟΠ προς τα τέλη της ισχύος της προσεχούς εταιρικής στρατηγικής του οργανισμού, το 2008.

5. ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος αποτελεί βασικό πόρο για τους φορείς διαμόρφωσης περιβαλλοντικής πολιτικής στην Ευρώπη. Χάρη στον ΕΟΠ, βελτιώθηκαν σημαντικά η διαθεσιμότητα και η ποιότητα των στοιχείων που αφορούν το περιβάλλον. Επιπλέον, μέσω του ΕΟΠ, το δίκτυο των "επαγγελματιών της περιβαλλοντικής πληροφόρησης" στην ΕΕ και τις γειτονικές της χώρες έγινε πολύ πυκνότερο.

Συνολικά, οι προτεραιότητες του ΕΟΠ ήσαν σύμφωνες με εκείνες του ευρωπαϊκού πολιτικού προγράμματος. Ωστόσο, ορισμένα πεδία συστηματικά δεν καλύφθηκαν (π.χ. χημικές ουσίες) παρόλο που εμπίπτουν σαφώς στις αρμοδιότητες του Οργανισμού.

Η πίεση που δέχθηκαν οι πόροι συνέβαλε στην επικέντρωση των εργασιών, αλλά η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων εξακολουθεί να παρεμποδίζεται από την αδιαφάνεια του κόστους ανά προϊόν και υπηρεσία. Ο ΕΟΠ δέχεται ολοένα περισσότερες αιτήσεις υποστήριξης που υπερβαίνουν ή αγγίζουν τα όρια της αποστολής του. Δεν θα πρέπει να αναλαμβάνει τέτοιου είδους δραστηριότητες χωρίς εγγύηση ότι θα χρηματοδοτηθούν από πρόσθετους πόρους και ότι δεν υπονομεύονται οι βασικές δραστηριότητές του. Η Επιτροπή και ο ΕΟΠ θα πρέπει να αναζητήσουν άλλες πηγές χρηματοδότησης πέραν της τακτικής επιδότησης από την Κοινότητα, ώστε να είναι σε θέση ο Οργανισμός να διεξάγει τις εργασίες αυτές.

Ο ΕΟΠ εξελίσσεται σταδιακά από απλό "παραγωγό εκθέσεων" σε προμηθευτή ευρέος φάσματος προϊόντων και υπηρεσιών. Η διαφοροποίηση αυτή αποτελεί σημαντική εξέλιξη, καθώς θα επιτρέψει να καλυφθούν οι ανάγκες χρηστών που έως σήμερα δεν εξυπηρετούνταν επαρκώς. Θα διευκολύνει επίσης την καλύτερη ανταπόκριση σε αιτήσεις υποστήριξης ad hoc. Η ποιότητα των εργασιών του Οργανισμού εξακολουθεί να χρειάζεται συστηματική μέριμνα. Προβληματίζουν ιδιαίτερα τα κορυφαία προϊόντα του, που ενδεχομένως δεν είναι τόσο απαραίτητα για τον ίδιο και τους χρήστες του όσο στο παρελθόν.

Με τη σύμφωνη γνώμη των χρηστών των πληροφοριών που παρέχει, ο ΕΟΠ επικεντρώθηκε για πολλά έτη στον προσδιορισμό της κατάστασης και των τάσεων του περιβάλλοντος, στις πιέσεις που δέχεται το περιβάλλον και στις δυνάμεις που τις ασκούν. Ο ΕΟΠ συμμετείχε επίσης ενεργά στην αναφορά πληροφοριών. Για να αξιοποιηθούν πληρέστερα οι δυνατότητές του, θα πρέπει να στραφεί σε μεγαλύτερο βαθμό σε άλλα στάδια του κύκλου άσκησης πολιτικής, αποφεύγοντας πάντως να υπονομεύσει τη φήμη του μετατρεπόμενος σε πολιτικό παράγοντα αντί να παραμείνει ανεξάρτητη πηγή πληροφοριών.

Ο κύριος χρήστης των προϊόντων του ΕΟΠ ήταν η Επιτροπή. Ορισμένοι άλλοι χρήστες, όμως, υποεξυπηρετούνται. Ειδικότερα, πρέπει να αποδοθεί περισσότερη προσοχή στις εργασίες για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα του ΕΟΠ υπήρξε η συγκρότηση, διατήρηση και βελτίωση του δικτύου EIONET. Βασικό πλεονέκτημα του EIONET είναι, μεταξύ άλλων, ότι προσφέρει, ως ένα βαθμό, εναρμόνιση και δημιουργία δυναμικότητας, ένα φόρουμ διαλόγου και ένα μέσο άμεσης επικοινωνίας με εμπειρογνώμονες σε όλη την έκταση της ΕΕ. Τέλος, το EIONET αποδείχθηκε επίσης ικανό να προσαρμόζεται στις αλλαγές προτεραιοτήτων. Τα ευρωπαϊκά θεματικά κέντρα χρειάζονται ειδική προσοχή. Ενώ συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μέρος της εμπειρογνωμοσύνης σε θέματα περιβάλλοντος που απαιτείται για τις εργασίες του ΕΟΠ, στην παρούσα έκθεση επισημαίνονται επίσης σοβαρές αδυναμίες, που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν από τον ΕΟΠ και τους χρήστες του.

Έχει σημασία να τονιστεί η πρόοδος επέκτασης του ΕΟΠ σε χώρες εκτός της ΕΕ. Με 31 χώρες μέλη, ο ΕΟΠ είναι ο πρώτος πανευρωπαϊκός οργανισμός και, ως εκ τούτου, υπήρξε πρόδρομος του έργου που επιτελέστηκε στον τομέα του περιβάλλοντος για τη διεύρυνση του 2004. Τώρα κρίνεται σκόπιμο να ανακοπεί η επέκτασή του και να επιδιωχθεί κατά πρώτη προτεραιότητα να μπορεί να ανταποκριθεί πλήρως στις ανάγκες της ΕΕ των 25 κρατών μελών.

Τα διοικητικά όργανα του ΕΟΠ πρέπει να επανεξεταστούν, ώστε να εξασφαλιστούν, αφενός η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των κοινοτικών και των εθνικών συμφερόντων και, αφετέρου, η ορθή άσκηση των εποπτικών καθηκόντων του διοικητικού συμβουλίου και του προεδρείου. Η επιστημονική επιτροπή θα πρέπει να συμμετέχει πιο ουσιαστικά στη διασφάλιση της ποιότητας. Για το σκοπό αυτό μπορεί να απαιτηθούν αλλαγές στην εντολή και τη διαθεσιμότητά της.

Στην παρούσα έκθεση επισημαίνονται πολλά προβλήματα που ενδεχομένως απαιτούν τροποποίηση του κανονισμού, ο οποίος αναθεωρήθηκε τελευταία το 1999. Το κύριο σημείο που χρειάζεται αναθεώρηση είναι ο ρόλος και η λειτουργία του διοικητικού συμβουλίου και του προεδρείου. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν έχει ακόμη καθορίσει κοινή τακτική έναντι του ΕΟΠ και των ομοειδών οργανισμών. Αυτό σε

συνδυασμό με το γεγονός ότι τα άλλα προβλήματα που επισημαίνονται στην έκθεση είναι δυνατόν να επιλυθούν χωρίς τροποποίηση της νομοθεσίας οδηγεί την Επιτροπή στο συμπέρασμα ότι ο κανονισμός δεν θα πρέπει να αναθεωρηθεί επί του παρόντος. Το ζήτημα αυτό θα πρέπει να επανεξεταστεί στο τέλος της ισχύος του επόμενου πολυετούς προγράμματος εργασιών του ΕΟΠ, το 2008.